

Το βιβλίο
Κε. Κων. Λ.
11 Ιαν. 2006

Ο αόρατος σχεδιασμός

Μυθικό ταξίδι αυτογνωσίας διατρέχοντας
Θερμοπύλες, Σαλαμίνα, Πλαταιές

Μαρία Λαμπαδαρίδου
-Πόθου

Το Ξύλινο τείχος

Εκδόσεις Κέδρος, 2006,
σελ. 615, τιμή 20 ευρώ

Της ΖΩΗΣ ΣΑΜΑΡΑ

Πώς γίνεται ένα ιστορικό μυθιστόρημα που ακολουθεί όλους τους κανόνες του είδους να εγγράφεται σε μια ορφική κοσμοθεωρία; Η Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου απαντά στο ερώτημα με έναν πρωτότυπο συνδυασμό ιστορικής έρευνας και εμπνευσμένης γραφής, με περιπλάνηση που ξεκινά από τη Λήμνο για να φθάσει συνάμα στο ιστορικό παρελθόν και στα άδυτα του χρόνου. Πριν από δέκα χρόνια μάς προσκάλεσε να είμαστε μάρτυρες της Αλώσης, με το μνημειώδες έργο της *Πήραν την Πόλη, πήραν την*. Το νέο μυθιστόρημα μεταφέρει τον αναγνώστη ακόμη δύο χιλιετίες πιο βαθιά στην ιστορία: στις Θερμοπύλες, στη Σαλαμίνα, στις Πλαταιές. Δύο νίκες και μία ήττα, αλλά για την ήττα αυτή ο Montaigne έγραψε ότι όλες οι νίκες φθονούν τη λάμψη της. Αφηγητής και εδώ ένας Λήμιος, ο Αλκαμένης, συμπατριώτης της συγγραφέως, που τη βοηθά να ταυτιστεί με τα γεγο-

νότα, αλλά και να του μεταδώσει τα συναισθήματά της, να βρισκονται και οι δύο στο τότε και στο τώρα. Ξανά, ένας εκλεκτός της Μοίρας, που μπορεί να μην είναι εξωτερικά σηματομενός, όπως ο Πορφύριος της *Πόλης*, έχει ωστόσο, από μικρό παιδί, το ψυχικό σθένος ημίθεου. «Κάποιοι άνθρωποι γεννιούνται για να θεωθούν» είχε πει ο παιδαγωγός του.

Ρεαλιστική αφήγηση

Η συναισθηματική φόρτιση του *Πήραν την Πόλη* δίνει εδώ τη θέση της σε ένα μυθικό ταξίδι αυτογνωσίας, που οδηγεί συμβολικά στο Νεκρομαντείο. Ο Άδης είναι διαρκώς παρών στην κατά τα άλλα, ρεαλιστική αφήγηση, είτε με οιωνούς είτε με όνειρα, όπως η μητέρα του ήρωα που εμφανίζεται «σέρνοντας πίσω της μια λουρίδα Άδη». Όταν ξυπνήσει «αλαφιασμένος», θα αισθάνεται για αρκετή ώρα το άρωμά της. Το σώμα ονειρεύεται μαζί με την ψυχή, γνωρίζει και προφητεύει. Οι θεοί είναι ορατοί στα πρόσωπα και στις πράξεις κάποιων θνητών, που αποδεικνύονται ίσοι, ή και ανώτεροί τους, καθώς είναι πρόθυμοι να θυσιάσουν «αυτό που οι θεοί δεν μπορούν», δηλαδή τη ζωή τους. Η θνητότητα ανάγεται σε αρετή, σε ένα πρώτο σκαλοπάτι για τη θέωση. Παντοδύναμη θεά που δικαιώνει τις θυσίες των βροτών,

Η Μαρία Λαμπαδαρίδου
-Πόθου

η Μνημοσύνη. Ο ήρωας ζει για να αφήγείται, να καταγράφει, να θυμάται και ύστερα από δύομισι χιλιάδες χρόνια. Και ξέρει ότι θα θυμάται, γιατί θα ξεγλάσει τον Άδη και δεν θα πει από το νερό της Λήθης. Η μνήμη σηματοδοτεί μια παρακαταθήκη: «δεν μπορώ να πεθάνω χωρίς να αφήσω σε κάποιον τη μνήμη μου» λέει, και μοιάζει να κληροδοτεί τις αναμνήσεις του, «κτίμα ες αεί», στη συγγραφέα.

Ο χρόνος τρέχει, συνδέει υπογείως τον 5ο αιώνα π.Χ. με το σήμερα. Τα θαύματα της Αρχαιότητας είναι ολόδια με τα δικά μας. Μια αθηναία μάνα θρηνεί όπως η Παναγία. Η ελληνική συνείδηση παραμένει αναλλοίωτη, εφόσον όλα συμβαίνουν σαν να υπήρχε πάντοτε «ένας αόρατος σχεδιασμός», όπως έλεγε ο Πορφύριος. Και ο Αλκαμένης θα αναρωτηθεί: «Πόσο μπορεί να είναι έτοιμα τα γεγονότα σε κάποιες άλλες διαστάσεις του χρόνου, έτοιμα και απαρασάλευτα από την αθέατη εντολή που έλαβαν: να υπάρξουν στην ώρα τη διορι-

σμένη;». Εν τούτοις, αν και πάνω απ' όλα βρίσκονται οι θεοί και η Μοίρα, αν και κάθε λεπτομέρεια, όσο ασήμαντη και αν φαίνεται, είναι καταγραμμένη από πριν, στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, πιο ψηλά απ' όλους στέκεται ο Θεμιστοκλής. Η μεγαλοφυΐα του ανατρέπει τη λογική που θέλει τους πολλούς να νικούν τους λίγους, και δημιουργεί τη νέα μοίρα της πατρίδας: στη Σαλαμίνα, ο συλλογικός Δαβίδ κερδίζει τον Γολιάθ, χάρη στη στρατηγική ενός χαρισματικού ατόμου.

Ανάμεσα στους θεατές

Η αφήγηση κλείνει επτά χρόνια μετά τη μάχη των Πλαταιών, με τη διδασκαλία των *Περσών*. Ανάμεσα στους θεατές, ο νεαρός Σοφοκλής και ο μικρός Ευριπίδης. Η αγάπη της Λαμπαδαρίδου για την αρχαία τραγωδία επιβεβαιώνεται για μία ακόμη φορά, όπως και η αγάπη της για την ελληνική γλώσσα. Αρχαίες ελληνικές εκφράσεις παρεμβαίνουν στη γραφή της αυθόρμητα. Σαν να ήταν η αρχαία ελληνική η πρωταρχική μας γλώσσα και την αφήσαμε να ξεχαστεί. Το μυθιστόρημα είναι συχνά ένας ύμνος στην Αθήνα που θυμίζει το τέλος του *Οιδίππου επί Κολωνώ*, αλλά και ύμνος στη Λήμνο, κυρίως ύμνος στη Σπάρτη, τόπο αρετής, με την ομηρική σημασία της λέξης. Επιστροφή στην ένδοξη Αρχαιότητα, επιστροφή στον Ορφέα. Ταξίδι ιστορικό και μυθικό, με πλοία και με όνειρα, γραφή με λέξεις και αίμα. Το *Ξύλινο τείχος* της Μαρίας Λαμπαδαρίδου-Πόθου είναι φτιαγμένο από τα υλικά με τα οποία χτίστηκε η συνείδησή μας.